

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Michaely Havelkové: *Ženy v české vědě za druhé světové války*

Disertační práce Mgr. Michaely Havelkové je věnovaná velmi aktuálnímu a současně málo prostudovanému období vývoje české vědy minulého století. K dispozici jsou dílčí informace, které se týkají osudů a díla žen v české vědě. Na první pohled bylo období druhé světové války včetně dějin české vědy tohoto období již dobře zpracované. Chybí však ucelený pohled na problémy spojené se zvoleným tématem. Autorka se soustřeďuje na méně známé aspekty vědeckého života tohoto období. Je to činnost vědeckých institucí a životní osudy představitelky české vědy. Oba aspekty dějin naší vědy jsou vesměs málo zpracované a proto je nepochybné, že autorka si předsevzala vyplnit existující znalostní mezery v této oblasti historického poznání národní kultury.

Práce se soustřeďuje na studium období vymezeného lety 1939-1945. Středem pozornosti autorky jsou dvě osobnosti - Albína Dratvová a Jiřina Popelová. Obě zvolené osobnosti jsou v jistém smyslu badatelskými modely. Dostatečné množství archivních materiálů zachycujících rozmanité stránky života obou vědkyň otevírají výjimečně bohatý prostor pro realizaci několika badatelských strategií. A. Dratvová a J. Popelová patřily k významným osobnostem ve svých oborech. Soustředění pozornosti na tyto dvě představitelky je důležitá také proto, že umožňuje srovnatelné komparativní studium. Rozpracovaná a v práci ověřená metodologie je pak aplikována na studium dalších osobností české vědy (Milady Paulové a Elišky Vozábové).

Studium života vědecké komunity ve zvoleném období prizmatem badatelských a životních osudů vědkyň je zajímavé také proto, že umožňuje zachytit do značné míry skryté roviny a struktury, mechanismy společenského, kulturního, vědeckého života v Čechách studovaného období.

Práce je členěná do čtyř částí, úvodu, závěru a rozsáhlé bibliografie. V první části *Historické ukotvení a historické souvislosti* jsou vymezena metodologická východiska, charakterizováno historické pozadí vzdělávání žen a jejich místo v období střetávání české a německé vědy. Druhá část *Sít' vědeckých institucí české vědy v době druhé světové války* se soustřeďuje na činnost institucí české vědy s ohledem na zastoupení žen v nich. Třetí část *Konkrétní osudy* se pak zabývá osudy a badatelským úsilím Jiřiny Popelové, Albíny Dratvové, Milady Paulové a Elišky Vozábové. Čtvrtá část práce *Exkurz* se věnuje genderovým aspektům činnosti vědkyň, jejich vztahem a názory na rodinu, mateřství, badatelskou činnost manželů-vědců.

Velmi hodnotnou je první část práce, která dokládá velké badatelské úsilí autorky. Práce mapuje veškerou literaturu věnovanou tématu. Kriticky hodnotí přínos jednotlivých publikací, vymezuje prostor pro vlastní hledání. Studuje rozsáhlé archivní materiály, dobový tisk, publikace studovaných vědkyň, oslovuje pamětníky. Práce s tak rozdílným materiálem vyžadovala důkladné propracování metodologie studia a vymezení interpretačního rámce. Orální historie vědy se ukázala jako velmi inspirativní pro konceptualizaci studovaného materiálu.

Autorka ve své práci zpracovala a předkládá velké množství statistického materiálu, který pevně založil teoretickou část práce.

Přínosnou je také část práce věnovaná institucím české vědy a jejich roli v rozvoji badatelské, vzdělávací a osvětové činnosti v zemi. Autorka analyzovala personální obsazení těchto institucí, jeho proměnu za okupace a podíl žen v nich. Shromážděný empirický materiál umožnil charakterizovat strukturu, aktivity, podíl německé a české části, obsahový profil činnosti jednotlivých institucí (Královská česká společnost nauk - KČSN, Masarykova akademie práce - MAP, Československá národní rada badatelská - ČSNRB, Česká akademie věd a umění - ČAVU, Slovanský ústav, Ústav českého jazyka a literatury, Ústav pro lidovou píseň a lidovou tvorbu, Orientální ústav, Sdružení vysokoškolsky vzdělaných žen - SVVŽ, Lotos).

Studium života a díla významných představitelk české vědy je vedeno autorkou disertace v jednotné metodologické rovině, která sjednocuje několik proudů a strategií. Historie české vědy za druhé světové války je viděna jako historie vědních disciplín; historie vědeckých institucí, sdružení, komunit; orální historie; historie vědy v kontextu každodennosti.

Abychom shrnuli. Práce je přínosnou a přelomovou z několika důvodů.

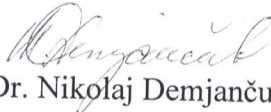
1) Autorka vymezuje a pak důsledně aplikuje vlastní metodologická východiska studia problému. Autorkou propracovaná metodologie může být inspirativní pro další studia dějin české vědy.

2) Práce shromažďuje a poskytuje nový materiál k dějinám české vědy, jehož využití je důležité pro další badatelskou, pedagogickou i osvětovou činnost. Publikování disertační práce by bylo zajímavým příspěvkem pro několik oblastí akademického, duchovního a kulturního života.

3) Předložená práce sjednocuje několik badatelských rovin od historie vědy a jednotlivých disciplín, přes historii vědeckých institucí a životní osudy vědkyň k dějinám každodennosti. Tím autorka dosahuje mezioborového obrazu vědy, který sjednocuje vnitřní a vnější historie vědy.

Posuzovaná disertační práce je originálním příspěvkem ke studiu dějin české vědy. Doporučuji práci k obhajobě.

V Plzni 5. února 2012

Doc. PhDr. Nikolaj Demjančuk, CSc.

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

katedra filozofie

Kopie původní a originální
Jedna